

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.
Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Mes sobre nostres aspiracions

Forasters honorant la nostra Terra

Cap causa hi ha al Mond mes justa, mes santa y simpática que la nostra. Treballar per la cultura valenciana, remar per la despertá de la nostra Personalitat y de l'ànima de la nostra raça, es l'obra mes bella y digna dels pobles conscients; dels pobles d'història democrática com lo nostre; dels qu' en lloch de l'espala nua de l'esclau o de l'ilot, presenten als tirans los punys tancats de l'ira o l'espasa venjadora de Vinatea.

¡Oh si tots los partits polítichs que se desenvòlen en aquesta provincia nostra bastiren sos ideals damunt dels sòlits fonaments d'una cultura casolana y d'una política autonómica!—No passariem per cert per la grand vergonya qu'enroge nostres galtes, al considerar qu'exceptant hu o dos diputats dels qui la representen, cap dels atres ni parla la nostra llengua, ni se creu mes obligat envers sos electors que a pagarlos les dosetes qu'es mengen lo dia de les votaes (pastaes en farina d'analfabetisme) o l'aiguarden, qu'al cremar ses entranyes, estamordix llur consciencia y voluntat, mantinent-los al nivell de pobres besties!—Tristors y dòls passem los qui nos empenyem en defensar y propagar amples y regeneradors ideals, quand la veu nostra qu'ix potentia y entusiasta dels pulmons, s'esbargix feble, y s'apague sense trobar ressó en los cors dels conciutadans inconscients!—Pero ni les greus tristors ni los amarchs dòls tindran prou virtut pera fer amainar lo nostre corage ni afeblir la nostra ferma voluntat; porque massa sabem que ab l'ajuda de Deu,

l'èxit corone les causes justes que defensen lo benestar y la dignitat dels nostres semejants.

L'unic partit polítich qu'en Espanya defensá l'autonomia en sa plena integritat fon lo vell partit federal. Fracassats sos esforços pera implantarla en el poder, per falta de convinenta preparació en les masses populars, ya tots los demes partits, que l'accepten y admeten en sos programes, semble qu'ho facen d'una manera mes be platónica y romántica, y no per lo fondo convenciment de que pera rompre el gel en la mampresa de regenerar a Espanya hi ha que, avants tot y per damunt de tot, acabar en lo centralisme. La Península Ibérica, encara que lo contrari pensen los centralistes, ha sigut y seguirá sent lo conjunt de varies nacions, y tots quants esforços se farán pera borrar ses diferencies ètniques, llengüístiques y jurídiques no constituirán mes qu'un castrament pera empobrir son vigor y energia y un atentat contra sa propia naturalesa.—De totes les regions espanyoles, sols Viscaya y Catalunya senten ab intensitat la idea autonómica; la primera defensant ab vigor los drets adquirits, y la segona bregant sens fatiga pera adquirirlos, y examplar los ya adquirits.—Una y atra figuren per sa bona administració y progres, al cap de les regions espanyoles; una y atra pòrten clavat al cor lo convenciment que la llengua vernácula es la clau de la seua autonomia y la pilastra mes ferma de la seua personalitat.

Per açó nosatros, convençuts d'aquestes grands veritats dins de la modestia de les nostres forces, ham vollgut començar a atacar la fortalesa del Centralisme estudiant la nostra llengua; divulgant son us, ses

bellees, y defensant-la contra sos enemichs de dins y fora casa.—No vos extranyeu puix, que brolle del nostre cor a dolls l'entusiasme y el goig, quand per mor dels nostres treballs, trobem en l'èxit justa y desijá recompensa. L'atre dia era nostre excellent diputat En Emili Santacruz, qui en una carta que nos dirigia en correcte valenciá, afirmava: «qu'un diputat valenciá té l'obligació de coneixer la nostra llengua». Concepte tant mes falaguer pera nosatros, quant lo Sinyor Santacruz qu'es tingut per tots com castello-nench benemerit, es naixcut en terra de llengua castellana. Dies després, y en ocasió d'eixir a llum lo primer número del nostre semanari VEU DE LA PLANA registravem dos escrits en valenciá de dos estimadíssims amichs nostres; apreciables escriptors la hu, Sinyor García, fill d'Aragó; l'atre, Sinyor Blanco, fill de Burgos. Estos eixemples d'estos dos bons amichs mos fan guardar memoria dels grands triunfos que la nostra valenciana llengua ha tingut en passats temps, entre gent de fora casa. Entre 'ls castellans escriptors, sont ses mes potents y clars engins, qui rendixen homenage y pleitesia a dita nostra llengua y a sos conreadors. Cervantes día en Pérsiles y Segismunda que la nostra llengua era una de les dos mes gracioses que coneixia al Mond; Garcilaz de la Vega, lo princep dels poetas de Castella, tenia per molt honrós imitar y dasta plagiar les esparses del nostre Ausias March.—En Roma, en la segona mitat de la XV centuria, durant lo pontificat y lo regnat dels valencians Calixte III y Alexandre VI, enamorats tots dos de sa llengua vernácula, lo nostre parlar era casi l'oficial en lo Vaticá.—Lo pasmós

renaiximent literari català ha begut y s'ha inspirat en les clares fonts dels classichs valencians; axí ho declarava lo fenix dels engins catalans Mossen Cinto Verdaguer.

Grand goig tinguerem dies arrere en ocasió de que alguns estrangers qu'habiten a Castelló nos acompanyaren qu'els proporcionarem exemples de la gramàtica valenciana del Pare Fullana pera estudiarla; y molt mes goig sentim y satisfacció, al vore assistir assiduament a la nostra modesta classe de llengua valenciana a l'erudit literat y poeta Mister Ridge. Parlant en nostra llengua aquest intel·ligent estranger nos donà una interessantíssima conferencia sobre historia de la llengua anglesa. Feu un estudi acabat y grafich de les invasions llengüístiques en les Illes Britàniques. De la anglo-saxona en 449; de la evangélica en 596; de la escandinava en 787; de la normanda en 1066; de la que sofriren per conseqüència del Renaiximent en 1453; citant y analisant paraules de cadascuna d'aquestes invasions; fent notar los diferents significats y desinencies que una mateixa paraula havia sofert atenent a les transmudances que havien tingut lloch en dita paraula dins de cada hu dels pobles invasors; com acontereixia en molts mots llatins segons foren importats pels normandos, pels pobles d'orige saxó, celta, pels evangelistes o pels classichs del Renaiximent després de la caiguda de Contestinoble; acabant per demostrarnos en sa erudita conferencia, de la qual ací ni un lleu extracte ne podem donar, qu'a Inglaterra per mor d'aquestes sovintes invasions hi ha dos lexichs; la hu popular, en lo qual hi abonden les paraules celtas y saxones; y l'atre mes depurat que hi úsen los intellectuals y persones de major cultura.

Acabá sa interessant conferencia Mister Ridge; y esclafiren nostres ànimes en vius y vehemets desigs de que nous filòlegs valencians imitant al benemèrit Pare Fullana escrigueren la historia de la nostra llengua valenciana, arreplegant pels racons de les nostres serres y pels archius municipals y parroquials de les nostres urbs y viles rurals, los

tresors de paraules iberes, celtas, gregues y arábiques qu'augmentant lo capdal principal llatí, han de reconstituir y eixamplar lo nostre lexich, ahui tant deprimit y depauperat.

Y yo també pose punt final a d'aquestes ralles, cridant, encara que falt d'autoritat, a la estudiosa joventut valenciana pera qu'arreplegue lo bagage honros de les nostres glories, a fi de que la mundial civilització compte en l'esdevenidor ab l'important factor de la Patria Valenciana, com jamay se deixava de comptar en aquells, pera nosatros, gloriosos temps de la quinzena centuria.

Defengau VEU DE LA PLANA y defendreu vostres interesos.

DEL MOMENT

Vigorós y comfortable ha segut el triuf alcançat per els regionalistes de Catalunya; la dignitat y esforç dels seus fills va extirpant poch a poch pero ab molta energia, la asfixiadora politica dels partits centralistes; no s'entronça únicament en aquell movimen regenerador un ideal noble, un camí veritat com es el principi de la personalitat regional, sino que'n esta orientació y al mirall de la experiencia formá per la força de la realitat, han deprés que sols una politica casolana, uns interesos propis, poden despertar en la conciencia del poble la práctica viril y digna de tots els atributs del ciudatá.

Mes desgraciadament, aquells pobles com el nostre, que no s'han percatat de les bondats y ventatjes d'esta política y que viuen esclavitzats per unes causes en qu'els interesos se bastardejen o desconeixen, com acontereix en els partits centralistes, sufriren els fatals resultats que tots coneixen y que se manifesten entre atres aspectes, en la indiferencia y apatia del poble que, al sentir la poca solided d'estos principis y la falta de cos y realitat en els interesos que prediquen, s'abandone entre les negrures del escepticisme y com no hi ha conciencia de ideal algú, de ahí que degeneren tot en caciquisme, venta criminal del vot y lo que es pijor, que se tinguen que sufrir tots els desprecis que se inferixen a nostra terra per no haver sabut dispondre el capdal de nostres energies en la organització de un partit únicament regional.

No pot acontir tan trist resultat en Catalunya que sent y fonament la política regional, puix les causes d'esta, son tan naturals, estan tan identificaes en el ser y estat de la regió en una paraula, son tan vigeudes, que pa sa defensa cada llar es una fortalesa y cada conciencia dels seus fills, constituix el códich natural de les seues aspiracions y principis; de ahí que, donantse compter de la força que poseien, cuan solliciten o reclamen dels poders centrals ho fan en dignitat, sense arrastrarse com mosatros, a les oligarquies que governen, puix no tenint ningun contacte en elles, no poden supeditarse a la voluntat y autoritat que estes pretenen suplantar.

Verdaderament mos satisfá y alegre el resultat de les eleccions, de Catalunya, puix no envá coincidim en els mateixos principis que abrigue la Lliga, pero per aixó mateixa vullguerem vore en el nostre reyne un moviment naturalment divers pero armoniós en aquella, puix es per el únich camí per aon podrem lograr el engrandiment y progrés de nostra rica regió. No mos preocupem sols pera donar probes de carinyo y amor a lo nostre, de combatir el cunerisme, puix aixó, no constituyrá mes que un efecte purament moral; no baste que poseixquen els nostres representans en Corts la condició de no cuneros, se fa precis, si es que se desige fructífers fruits de la actuació de estos, que no tinguen mes partit, que no poseixquen mes senyera, que la defensa única y exclusiva dels interesos que representen y esta llavor, únicament la poden portar a efecte els diputats regionalistes y no els que militen en atres banderes politiquas, puix estos, viuen esclavitzats y supeditats a les conveniencias dels partits centralistes.

Fem obra regional y el poble adormit, despertarà al vore que es algo de casa, algo propi lo que servix de norma a la política y entonces encontrarà en sa actuació, la defensa de la seua llar, de les seues tradicions, dels seus interesos, substituirá la condició de borrego dócil per la de ciudatá digne y conscient y ses energies no serán desconegudes perque sentirán la força, la moral del deure.

VINATEA.

VEU DE LA PLANA pronte publicará un folletí d'una obra del theatre regional.

MANS BLANQUES

Notes femenines :::::

Llegidors simpàtics. Volgudes llegidores; aci está Maruxa.

De nou se presenta hui en estes columnes contenta y gojosa, decididament resolta a continuar la tasca començada, a proseguir la molt apremiant obra de cultura femenina, cual principal base es, com tots ya saben, corregir defectes y lletjes costums que tan mal en nosaltres diuen. També, com es molt just, eixiré en defensa desd' estes mateixes columnes, de les del meu sex y condició, sempre que siguen injustament maltratades.

¡Obra de romans es ésta per lo penosa y exposá, que procuraré portar a efecte sempre que vostra ajuda no me sigue esquivá, y trevalleu ab mí, noble y desinteresadament!

Huí me presente, disposta cual nou Quixot, a desfer enredros y parlar lo mes clarament posible. Res de frases rebuscades y paraules retumbants, que podrien mol be ser mal enteses, y crear per lo tant confusions d' importancia, en mons ya de sí pobres y exposats conceptes.

Sola vaig, ni Rocinant porte. A peu faig el camí. ¿Dech renunciar per aixó? No y no: avant y avant, pendré precaucions acertades y procuraré fugir del perill.....

Ya soch fora, via dreita, y avant.

* * *

Les chiques ya creixcudetes, recent eixides del colètje, cuand ya van formantse dones y van percantantse de lo qu' es el mond; cuand ya escolten ruborosses els piropos y galanteries dels jovens, y senten naixer en sí un goig indescifrable, el principi d' una nova vida, una satisfacció íntima y un fons plaher desconegut que nosaltres vulgarment califiquem amor, es cuand se donen conter de que son dones; ya no son les mateixes, han cambiat per complet. Començen per voler presumir en exageració, ¡es molt natural! Ya no se conformen en els trajes aquells que la mare aprofitant roba antiga y retalls grans, graciosament combinava. ¡Volen tindre modista! No consentixen portar de cap manera, un

traje que a la germana matjor se li ha fet curt, o bé, que alguna parenta próxima com a grand distinció li ha regalat. Res d' aixó; ara el volen triat per elles, fet per bona modista, y cuant mes car, millor. ¿Y qué occurrix? Puix sencillament, qu' en les families pobres, o mitjanament pobres, qu' els pares no poden suportar eixos gastos extraordinaris, eixes exigencies supérflues, tinguen elles que dedicarse de plé al treball. Aprentes de modistes unes, a fer toques altres, les de mes enllá a empaperar taronges, a treballar en les fàbriques de botons, en les de camises, etc., etc.

Crech convenient fer constar, qu' el noranta nou per cent d' estes jovens, se reserven eixos jornals pera millor vestir, pera lluirse en lo paseig y cridar l' atenció dels jovens. No tenen en conter que eixe excésu treball per lo penós y llarch es un veneno qu' els robará molts anys de vida, que les condicions fissiques de la dona rechacen eixes penalitats imposaes per el lujo, y que altre mes sagrat es el destí de la dona en este mond. Se comprén magníficament el treballar pera mentjar, pera vestir, es necessari, es lo vital; mes, pera millor vestir.....

Sacrificar la salud pera apareixer en publich solemnement elegant, dur vida d' esclava pera lluir falses joyes, no tindre un moment de repós per presumir.

Y no es sols aixó, occurrix algo mes grave, de matjor transcendencia, d' una importancia kolosal, fixense bé. Estes giques, dedicades per complet al treball, desconeixen en absolut la cuina, no han fet en tota sa vida un mal guiso, ignoren lo qu' es posar un perol al foch. El arròs ordinari que de costum mentjem, no l' han fet may. ¡Aixó es vergonyós! Y per desgracia nostra, occurrix en gran frecuencia, no ací en Castelló tan sols, si no en tot lo mond sanser, allá aon hi han dones presumides.

Atenció, llegidores, qu' ara ve el moment culminant de l' obra, la desastrosa apoteosis, el final d' este drama de la vida.

Aplegue un día qu' estes giques tenen necessitat de casarse, han conqistat a un jove y volen unir-se ab

ell en lo sagrat llac del matrimoni. ¡Son somni daurat va a realitzar-se! Esta es la carrera de la dona, se compón tan sols de tres cursos, dos insignificants, y un prou difícil. Primer, buscar novio (mol fácil); según, festejar (totes aprofiten); tercer, casarse (eixe es el mes peliagut, la que logre un insignificant aprobat en esta assignatura, pot donarse per satisfeta). Nota important: La matjoria se queden festejant..... Una bendició del Capellá, un «Sí quiero» aufegat de la novia, y un atre tremolós d' ell, ens denuncien que la solemne y casi sempre accidentada cerimonia, es ya finida.

La lluna de mèl, deliciosa, dolcíssima, lluna de cuento, de fades, d' una claritat deslumbradora. Passats estos dies de continuo mareig, a la vida ordinaria, a la monótona vida de la lluita per la existencia. Al treball ell, a cumplir escrupolosament les exigencies caseres ella; son felicos, cuadren sons genits, y el goig en ells es complet.

Dies clars de primavera, en qu' el sol lluíx ser argentats raigs, passen. Ell es ara ya cabilós, son semblant avans de goig, es cambiat per caraça trágica, una gran desgracia li occurrix. ¡La muller no te govern! Li tóca a ell sufrir les consecucions y este es el motiu de sa tristot. ¡Ya que vore els guisos qu' ella prepara! No s' ha preocupat may, y desconeix per complet les prácticas del art culinari; ignore ses obligacions, son sagrat deure, ses primordials quefers. Pera ella sols existix la última moda, el maniquí soberanament cursi, el pentinat chulo de panitoros riçats, y totes cuantes coses puguen a la vista del públich ferla simpática. De menudeta sols se preocupá de presumir, de treballar continuament per proporcionar-se valioses teles pera apareixer radiant d' elegancia, cual falsa Regina. De matjor continuá igual, no pogué dominar el viç y al casarse feu víctima al marit de ses exigencies y torpées. ¡Compadeixeu-lo y doneuli ánimos pera suportar tan penosa càrrega!..... A ella aconsellèula, corregiuli els defectes, y pregueu fins conseguir que ia felicitat torné a eixe desdijat llar.

* * *

Maruxa, emocionadíssima, done les gracies a tots cuants s' han dignat felicitarla per son modest primer treball. En particular, quede agraïdíssima, al amic de Magisteri sinyor Rubira, pues en sa ben escrita «Rápida», me invite a continuar per lo camí traçat, y sols desitja que prenent de mi exemple les demés jovers, se apresuren a pendre decididament part activa, en esta apremiant obra de cultura femenina.

Mil mercets a tots y fins pronte.

MARUXA.

LA DOLÇA PARLA

Un semanari germá nostre, per ser de la Plana (encara que s' escriga en castellá) fa poques setmanes, comentant la crida que la «Jovenut Regionalista» d' aquesta feu sobre les classes nocturnes que dona de llengües, ab una sátira impropia de un valenciá com ell.—ya que valenciá y vèr es un periódich que s' edite en un poble que per sa geografia y llengua perteneix al Reyne de Valencia, puix el escriurel en castellá es una humorrá com cualsevol atra, pogueren haverlo escrit en francés sense que per aixó perguere sa condició de naiximent.—comente si els jovers regionalistes saben lo idioma castellá qu' ell califica d' espanyol.

A este propósit ve ara a llóch dedicarli al esmentat semanari que té per títol «Tribuna Libre», aquest escrit sobre la parla valenciana.

La llengua es la mes fórtia de les forces vitals que tenen les nacions.

No se compren un poble sinse llengua.

Dins del límit d' Espanya tenim un-eixemple ben clar: Catalunya.

El idioma catalá té realitat, es de un alé mascle y al qual, encara que pareix mentira, respeten les demés regions espanyoles. Ben demostrat ha quedat en lo que s' ha parlat y escrit a raó de la protesta presentá en la *Real Academia* sobre si se ensenyave el catalá en les escoles públiques de Catalunya.

Convé recordar que la regió germana, lindant a França vullgué viure junt al costat d' un cementeri de iniciatives y esperances espanyoles. No passá així; les demés regions recelaren de Catalunya y l' abandonaren a sa propia força.

Eixe fet doná gran resurgiment al Regionalisme de enllá Verdguer, Maragall, Pijoan, Carner, Lo-

pez Picó, Egunio d' Ors y atres, han fet que la literatura catalana pujara alta, omplintla de dolces eufonies may ensomiades.

Aixó atenentnos sols a la part filològica, deixant a banda lo que toque a la economia catalana, al engrandiment de la regió.

Fa un any vaig visitar Barcelona y en lo mes escás que estigui allí, puguí donarme conter, encara que d' una manera molt bréu, del cas que fan de la llengua d' ells. Basté citar qu' en los carrers y museus—per tindre caracter oficial—els rótuls están duplicats, tenint lo mateix texto els dos, la hu en catalá y en castellá l' atre.

La dolça parla, tant glossá per els nostres, entre els que destaca a última hora el gran Llorente, suponent que no l' assistixen les raons històriques que possa de relleu en el nostre número passat el castellonech ilustre y sempre jove En Gaeta Huguet, te dos raons poderoses pera tindre dret d' existir.

1.ª Que sent la llengua mare mos expremem millor en ella qu' en ningún atra.

2.ª Que sent lo que mos rodeja valenciá vèr, no hi ha atre motiu de expressió que tanque l' ànima del ambient millor que el parlar valenciá.

Probes.—Puix traduir un escrit valenciá al castellá o atre idioma a vore si mos donè el mateix sentit. De ninguna manera.

No per qu' eixes llengües careixquen de riquesa d' expressió sino perque a cada una li es propi el ambient en que ha segut creá.

Ya qui dubta si el valenciá es llengua o dialecte; copiem, puix, pá eixos lo que diu el R. P. Lluís Fullana sobre aixó en una Gramática Valenciana per ell escrita y publicá recientment.

«Valenciá es la llengua parlá en la major part del antic Reyne de Valencia, y perteneix al grup romànic de les llengües d' inflexió indo-europees, germana del castellá, francés, italiá, portugués y romànic.

No es llengua essencialment diferent del catalá y baleáric.

Rónegament existixen cèrtes diferències dialectals, propies de les regions valenciana, catalana y baleárica; mes nostra llengua té per distintiu especial la dolçor y suavitat en sa Fonética, y la vivea, moviment, gracia y energia en l' expressió.»

¿Será puix motiu de vergonya perá eixos jovers del Regionaliste, pera mosatros, el propagar la nostra llengua? Chamay.

El resurgiment ha començat ya

fa anys, sols que va poch a poch com les coses bones. ¡Té tants enemich de casal!

Pero no dubten que donat el abandono en que té el govern espanyol al poble valenciá se sumaran cada día mes y mes forces als nostres ideals, ya que en ells no se miren mes que alts y nobles fins polítichs.

XENIUS.

Treballar per le idea regionalista, es treballar per Castelló.

SECCIÓ ARTÍSTICA

Al inaugurar esta secció mos proposem parlar en ella de lo que fá referencia al art Regional.

Mos ocuparem dels artistes d' aquesta terra en primer llóch y demprés dels de fora.

Visitarem els tallers d' art decoratin, (pintura, escultura, cerámica, mobles,) y academias de dibuix; escudrinyantlos les cualitats distintives. Tota manifestació d' art tindrà en esta casa franca acullida. Si este petit esfoç contribuix al estímulo de la cultura castellonença, mos donarem per satisfets.

EN JOAN ADSUARA

«Molts son els iniciat y pochs els escullits». Hu d' eixos pochs es el artista que mos ocupe.

Belleça, força, serenitat son en el seu art, el lema.

La seua obra es titánica de mascle unes voltes, afeminá, arcaica atres; helènica e idealista les més, y casi sempre mesclades en aquella totes estes condicions mos ne donen una elocuent com ella mateixa: *Escultura Adsuarenca*.

Es el artista enamorat de lo idillich,—entenent per idillich amor, felicitat, pau. Romántich y ensomniador, que porte les coses al mes enllá, es com una llavor de l' época Grega doná a llum en esta del auto y del trasatlantich, de les coses impresionistes y llaugeres. Es... de son art el esperit mateix.

En Espanya com en el extranjer, l' orientació de l' escultura 's la mateixa, referintme als escultors que s' entenen com a tals.

La formació de l' art d' Adsuara, es la mateixa del espanyol Juli Antonio: partir del natural y evolucionar fins conseguir l' escultura arquitectónica y estilicá.

No s' entengue ara semblança d' inspiració de tema. No. Me referixch a escullir els dos un punt de partida que casi es el mateix de tots els escultors que escomençen bé, y bé han d' acabar.

AUTO-BUST per J. Adsuara

Posém un eixemple: dos que estudien una mateixa carrera, en llibres dels mateixos autors, ab iguals cursos y que demprés, cada hu d'ells te una manera diferent d'interpretar y eigerxir la seua; sent la dels dos la mateixa.

Se distingüixen tres èpoques en Adsuara; la primera la realista o siga 'l natural per el natural mateix; si bé ab ésta hi ha que tindre un gran gust en l'elecció dels models, puix no tots son escultorichs. Perteneixen a esta época «Retrato de ma mare». «Medalló de Forés» (acuareliste mort, del que mos ocuparem com mereix), y atres estudis exposats en les escoles de Herrerero. La segón es l'idealista o d'expressió; en esta época 'l natural es esclau del artiste; 's la dels treballs del ànima. Te una cosa característica; el sentiment. Son d' esta «Lápida de Forés» (bronze). «Mon germá» «Estudi» (segón medalla 'n la Nacional). «Proyecte de Monument a Cervantes». «Maria». «Medalló Tórtola» «Autorretrato» obra capital.

Adsuara está en evolució; passe ara de la segon época a la tercera o época de la estilicació en que l'escultura *passa* a ser immortal. Esta s' inicie en la part escultórica—decorativa de la qu' ell está encarregat en l'obra que construi el arquitecte Gimeno. (Propietat d' En Ezequiel Dávalos.) La cual mereix capítol apart.

Pera acabar direm que una manifestació, admirable també en Adsuara es la de dibuixant. Recordem «El Cavaller de l' espasa». «El

Cristo del Gran Poder» y mols apunts de plóma entre els que se distingüixen «Els segaors», així com també estudis de grabat en or.

«Quin motiu, puix se reconeix pera que a Adsuara no se li done la pensió a Roma? Mes avant, quant fet un estudi de la Diputació y de les pensions artistiques acabades de manera tan absurda com ignorant per el *caciquisme*, tocarem este test.

En recordança de Rubén Dario

(Copien del semanari Espanya)

«Un grup de lliterats y artistes, amichs del poeta, mos remitiren aquesta lletra, que copiem mes avall y a la que mos adherim.

Companyans.
Rubén Dario ha mort, y els que forem amichs d' ell debem honrar sa memoria. A nosaltres mos ha paregut el millor homenaje posar son bust de marbre baix les ombres del Bon Retiro. Y pera donar

«MARIA» per J. Adsuara

Fot. de E. Sanchis.

corme a este propósit ham de celebrar una Exposició de Belles Arts en obres donaes per sons autors.

Esperem que vosté no mos negue son concurs.

Y anticipantli les gracies el saluden, Valle Inclan, Ricard Baroja, Anselmo Miguel, Juli Romero de Torres, Joseph Moya del Pino, Rafael de Penagos, Amado Nervo, Manuel Machado.

ENGRAELLAT

Es de nit. Lo relonge del campanar doná les deu. En la cambra que la Joventut Regionalista mos ha cedit galantment pera convertir en Redacció de nostre semanari y fent rogle al rededor de la taula allumená per la potenta lámpara OSRAM cuberta per tupida pantalla, obra magistral del lampister PERE FECED—estaben reunits los redactors de la VEU cadahú ocupat en son trevall, donantli les últimes tocaetes.

Lo recader de la redacció—lo servicial Vicentico parat front, a nostre redactor jefe, esperave que li entregara l'original pera portarlo a la imprenta de Joaquín Barberá, puix aquest havie enviat lo menys vint recados demanantlo pera 'l dia següent y poder completar lo número del próxim disapte.

De quant en quant s' interrompie lo sepulcral silenci per lo passar precipitat del actiu Tofolet lo camarero anant y tornant ab servici pera 'ls socis de la Joventut y després sols s' oie lo continuo rasquetjar de les plomes sobre 'l blanch de les cuartilles, o la toseta impertinent del company *Legó*.

—Lo millor que podies fer, serie anarten a dormir,—digué lo redactor de *Prechs* y.... *Pedraes*, referintse al que tossie—puix si no m' enganye estás constipat y lo únich que fás es molestarnos en eixa toseta.

—¡Cavallers! vatja una manera de cabilar—replicá l' aludit—Che, puix tu tens l' oit poch senyoret?

—Prente PASTILLES MONSERRAT, d' eixes que vent lo farmacutich PASCUAL y demá ya no tindrás tos, amich *Legó*,—digué l' Administraor, mentres fea números.

—Este lo que té—afegí un altre es un catarro cronich, ab acompanyament d' asma, bronquitis y trenta coses més d' eixes qu' acaben en *itis*.

—Puix, qu' es prengue l' ELIXIR GOMENOL CLIMEN,—interposá

Vinatea—VICTORINO APARICI m' ha dit que hui l' ha rebut de Barcelona per conducte del magnífich vapor FRANCOLÍ de la LÍNEA DE VAPORS TINTORÉ y aixó te ho curara.

—A vosté—digué Tofolet lo camarero parantse, ab una bandeja de copes y taces huides que retirave de les taules y que havent oit les últimes paraules de *Vinatea* se referia al *malalt*—lo que li convindrie pera curarse, es una perdiueta que li portarie dels ESPUMOSOS DE SEGARRA, en acompanyament d' una botelleta de vi, olives relenes, anjoes y demes adornets.

—Si fore en un parell de botelles de CHAMPAGNETTE de casa LLUIS CATALAN, millor—anyadi *Legó*.

—¡Recatso! Che, ¿volen callar y acabarem enseguida?—interrumpí nostre redactor jefe, deixant d' escriure.

—S' ha acabat lo cafeti—exclamá *Vinatea*.

Callaren tots. Torná a ferse lo mateix silenci d' avans, sols interrumpit per la cascarrosa tos de *Legó*.

Passaren uns deu minuts y qui havie acabat d' escriure l' havia manprés ab la petaca deixantli un petit huit qu' es fea mes ample quant algún company li dedicava una *gorra*.

Per fi acabaren tots. Li entregá Barrachina l' original acabat a Vicentico, dientli:

—Tin, porta aixó a l' IMPRENTA DE BARBERÁ. Y anyadi dirigintse al companys: Be, ara qu' ham acabat, si vos plau—y continuant lo qu' ha interrumpit avans—exposaré un projecte que fá dies tinch pensat.

—Vinga, a vore,—interrumpí hu.

—¿Se tracta de fartera? digué lo reporter gráfich.

—Algo hi ha—contestá l' aludit.—Se tracta d' una excursió al Desert de les Palmes. M' han dit qu' alló es magnífich y com yo no he estat may, si algú vol acompanyarme lo disapte de Gloria, día 22 me 'n vaig. Crech que algú voldrá vindre. ¿Qué vos pareix?—interrogá en lo mirá a tots los presents.

—Comformes, —respongueren tots a una.

—Puix, entonces, arreglarem l' excursio.

—En la condició que tenim qu' anar en un AUTOMOVIL D' ALQUILER de casa Russell Ecroyd y la GASOLINA de casa ENRICH TARREGA—digué, *Xeniús*.

—Y qu' el mentjar, les mantes y demés trastos, mos els porten els

CARROS DE TRANSPORTS DE J. VIDAL Y FILLS—anyadi un altre.

—Ché, aixó del automóvil me pareix algo fanfarró—digué l' Administrador.—Lo millor serie anar a pateta per San Roch de Canet, y de pas voreu un hort que l' han limpiat en l' INSECTICIDA RODRIGUEZ, passarem per la Madalena y per lo Mas de la Bartola y si vos compreu unes sabates de sola de canem de la SABATERIA DE JAUME GONZALEZ, anireu millor y mes descansats.

—Ché, y yo que sùe molt p' els peus, aixó ¿no sera massa calent?—preguntá hu.

—No, gens. Y si te compres polvos de criadilla y una botella de COLONIA ESA de casa LLUIS GOMEZ MOLINOS y uns parells de calcetins de casa EDUARD VICIANO, millor.

—Cavallers. Aci estem parlant de tot, menys de la comilona—digué Sanchis lo *retratero*—qu' es lo mes principal.

—Té raó—afegí *Legó*—Fins ara, ham quedat conformes en que anem al Desert, Que no anirem en automóvil d' alquiler, puix... no tenim javos suficients; que' els trastos mos 'ls portarán els carros de Vidal y que mos comprarem unes sabates de casa Jaume González. Ara, crech yo, que la mentjusa la tenim que comprar de CASA SANCHO GERMANS y emportarnos un parell de caixes de CERVEZA PETRY y de casa VICENT BLASCO, les tortaes «MOKAS» y els dolços de fruites.

—Ben pensat. Escolteu; y pera dormir en lo Desert ¿aón?—preguntá hu del rogle.

—Pera dormir no vos apureu, qu' els frares crech qu' han fet una casa apart cuberta de URALITA ROVIRALTA que li han comprat a JOAN BAUTISTA VALLS, pera fonda y encara que trone y ploque aigua a canters no travese y per lo tant no hi ha perill de banyarnos.

—Puix, entonces quedem en que anem tots els que estem aci. ¿Es aixó?—preguntá Barrachina.

—Conforme—respongueren tots.

—Campany, yo vos deixe,—digué *Vinatea*—lo qu' arregleu, ben fet, puix a mí me se fa tart; son prop de les dotze y mitja y demá no m' alse del llit ni a estirons.

—¿Com les dotze y mitja?—exclamá Barrachina.—Si en lo meu relonge son les onze y deu minuts y m' el he comprat en la RELONGERIA DE EDUARD PARES y m' assegura que may me s' atrasarie.

—Les onze y deu minuts, tinch yo també—digué l' Administraor.

—Puix, entonces vaig yo malament—digué *Vinatea*.

—Que li compren unes croses—amolla un *chistófilo*.

—¡Mateulol!—exclamá hu—y que vatja a fer chistes roins al Cementeri.

—¡Poca gracial die l' altre.

—¡Asesinol!—afegíu.

En aquestes y altres puyes per l' estil, obsequiaren al del chiste tots los presents, fins qu' amainá la chilladisa y poch a poch anaren desfilant camí de casa tots los redactors de la VEU, deixant en completa quietut aquella cambra—que tan desinteresadament mos presta la pujant JOVENTUT REGIONALISTA—y en deserta soletat aquella taula avans tan bullanguera y concurrida y ara tan sols allumená per la potenta lámpara OSRAM cuberta per tupida pantalla...

Llegidor: perdona la tabarra que t' ha donat y si com pense no t' has cansat, promet que pera els números vinents te resenyaré la excursió al Desert, dels redactors de VEU DE LA PLANA.

POEPPER.

Lo triunfo dels regionalistes EN CATALUNYA

Lo poble catalá es eminentment regionalista.

Les últimes eleccions han abonat en son favor una majoria completa de diputats regionalistes.

La Lliga Regionalista, a les 9 1/2 de la nit del diumenge, mos enviá lo sigüent telefonema:

«Joventud Regionalista.

Guanyades majories Lliga.

Agulló.»

Grand entusiasme despertá la bona nova en los salons de nostra Societat.

Seguidament trameteren lo sigüent telegrama:

«Conegut triunfo Lliga exclatem el gran entusiasme Vixca Catalunya y Valencia, felicitant homens defensors dret-patri.»

També ham rebut un atent B. L. M. del Sr. Cambó, que diu aixis:

«Al Sr. President de la Joventud Regionalista de Castelló de la Plana, i es complau en manifestar-li son agraiment pel telegrama de felicitació d' aqueixa patriótica societat pel triomf obtingut per la nostra candidatura, en les passades eleccions legislatives.

Francesch Cambó.»

Quedem molt agrahits y contents.

Imprenta de Joaquín Barberá, Asensi, 4.

PETRÓLIO Y GASOLINAde la casa **VILELLA**, de Reus

DE VENTA:

ENRICH TARREGA

Plaza de Tetuán.—CASTELLÓ

Lampares OSRAM

A 1'90 Pesetes, de 5 a 50 bujies

Marca wolfram a 1'40 ptes de 5 a 50

- > Vulcan a 1'30 lámpara
- > Madrid a 1'30 ptes. »

Inmens surtit en aparats pera gabinet, saló y mentjaor

Fornillos, Planchas, Cazos y Estufes eléctricos

Complet surtid en material pera instalaciós

Lampistería de PERE FECED

González Chermá, 78

Insecticida RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta y cuants insectes y criptógames ataquen al taronger, llimoner, oliveres, pòmeres y demes arbres.

APROBAT son emplao per R. O. de 30 de Giner de 1912.

DEPOSITARI:

En **Joseph Vaquer Gomis**

Paseig de Morella, 5

CASTELLO

A causa de la guerra y per carestía de vidre, les botelles de **Champagne** s' han pujat a 1'40 pesetes la botella. Tornant lo casco a 1'15 ptes.**Ultramarins de LLUIS CATALAN** "El Morito"

— Castelló —

RELONGERIA

♦♦ DE ♦♦

Eduard Parés

GONZÁLEZ CHERMÁ, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijés, ulleres y gafes de totes clases. Gemelos Teatre y camp.

PREUS SENS COMPETENCIA

Drogueria**L' ARAGONESA**

= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del país y extranjer. Drogues, Colors, Barnisos, Pincells, Artículos fotografics i maquinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Linea de Vapors TINTORÉ**BARCELONA**Servici fixo y semanal entre Castelló
y Barcelona

PER LO MAGNIFIC VAPOR

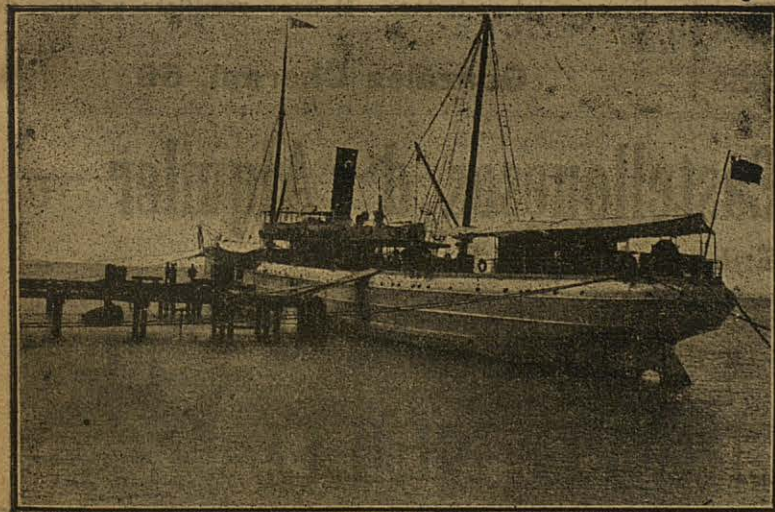
FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco. — Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11 matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' atmet en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

URALITA-ROVIRALTA

Pisarra artificial d' amiant y portland comprimid pera Taulées, revestiment de parets humides y cel rás.
Planchas especials de 120 per 150 centímetros pera cubertes de poca pendent.

Llauger, incombustible, etern, resistant als vents mes impetuoses, completament impermeable, llis y limpio sempre y admittin distintes combinacions de color; d' instalació fácil y rápida.

Utilitzand URALITA poden reduirse a lo límit les armadures de cada cuberta.—Demanen mostres, catàloes, llibre de Referencies y Presupost qu' oferim sens ningun compromís per part del compraor.

ROVIRALTA Y COMPAÑIA. S. EN C.—INGENIERS.—BARCELONA

Depòsit en Castelló a carrec de J. B. Valls Climent.--Alloza, 135

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tota afecció del sistema respiratori; tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de especifics. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PARCUAL, Gonzáles Chermá, 66

EDUARDO VICIANO

PAQUETERIA. — MERSERIA — ALTES NOVETATS
Tires bordaes desde 10 céntims vara. Gran surtit en colls «Pierrot» «Olga» y corbates «Nortón».

Caballers 1 y Colón, 20

Casa de SANCHO GERMANS

(SUCESORS DE ENRIQ TÁRREGA)

Establiment acreditadíssim, perque sa norma es: servir al public cada vegá millor. Gran surtit, qu' es renove constantment, en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Pètry

36, Plaça de la CONSTITUCCIÓ, 36

Transports de totes clases

Máquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Serveses del pais y extrangeres. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Elixir Gomenol Climent

Es el millor antiséptic de les vies respiratories

Curen radicalment els Catarros crònics y aguds. Tos, Bronquitis, Asma, Grippe, Resfriads y totes cuantes enfermetats radiquen en l' aparato respiratori.

Supere als demás balsems en acció rápida y may trastorne les funcions digestives.

Depòsit en Castelló: Victori Aparici, Pi y Margall, 7

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calsats de última novetat. Especialitat en el calsat a la mida.

20, Enseñanza 20, (SUCURSAL EN LA FIRA)

Moderna y Lujosa Confitería y Patisserie

— DE —

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de fruta.

González Chermá, 56

Automóviles Castellonesos d' Alquiler

GARAGE: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de Bicicletes. Automóviles de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor Viciano, 14 al 26.—CASTELLÓ

